

Samen werken aan professionalisering

*Professionals
over de Jeugdwet
Hoe verbeter je
de kwaliteit van
jeugdhulp en jeugd-
bescherming?
10 aanbevelingen*

*Dossier: Beroepsontwikkeling
en registratie
Hoe jij je beroepsontwikkeling
nog beter kunt vormgeven*

*Dossier: Norm van de
verantwoorde werktoedeling
Hoe pakt dat uit in de praktijk?*

Professionalisering
Jeugdhulp en
Jeugdbescherming

Jeugdprofessionals kunnen een cruciaal verschil maken in het leven van kwetsbare kinderen en gezinnen. Als je als kind of als gezin in de knel zit, dan heb je ze keihard nodig.

Dat betekent dat de kwaliteit van de jeugdhulp en jeugdbescherming hoog moet zijn, en altijd beter kan. Daarom is het enorm belangrijk dat de professionals die met kinderen en gezinnen werken goed opgeleid zijn. En een diploma is niet het einde, maar de start van een leven lang leren. Een leven lang leren waarin jullie toegerust en gefaciliteerd worden om jullie kennis en kunde op peil te houden, te vergroten en ook op jullie eigen handelen te reflecteren.

Dit magazine laat zien wat wij en jullie de afgelopen jaren gedaan hebben om daarvoor te zorgen. Om jullie als professionals op weg te helpen zijn er verschillende tools en instrumenten ontwikkeld om elke dag beter te worden in je vak en steeds betere hulp te geven aan kinderen en gezinnen.

‘Het is belangrijk om samen aan de slag te gaan met de nieuwe professionaliseringsopgaven door te leren van en met elkaar’

Maar elke dag een beetje beter worden is niet iets wat je in je eentje doet. Het is belangrijk om samen aan de slag te gaan met de nieuwe professionaliseringsopgaven door te leren van en met elkaar. Daarom moeten we gezamenlijk blijven investeren in vakmanschap van jeugdprofessionals.

Hugo de Jonge
Minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

20 De norm, een close-up

30 Beroepsontwikkeling: cliënten verdienen de best mogelijke hulp

04. Inleiding: Samen werken aan professionalisering

Hoe verbeter je de kwaliteit van jeugdhulp en jeugdbescherming? Door te professionaliseren. En dat vraagt om inspanningen van jeugdhulpverleners, werkgevers en gemeenten.

05. Interview: “Inzetten op samen leren”

In de professionele ontwikkeling van jeugdhulpverleners liggen belangrijke taken voor gemeenten en zorgaanbieders. Hoe pakken zorgorganisatie Ambiq en de gemeente Utrecht dat aan?

08. Overzicht instrumenten: Professionaliseren in de praktijk

Hoe geef je professionaliseren vorm? Voor gemeenten, werkgevers en jeugdhulpverleners zijn er verschillende inhoudelijke, organisatorische en soms wettelijke instrumenten.

10. Artikel: Samen professionaliseren. Wie doet wat?

Wat mogen jeugdhulpverleners, werkgevers en gemeenten van elkaar verwachten op het gebied van professionalisering? Een overzicht.

12. Praatplaat

De praatplaat is een krachtig communicatiemiddel om het gesprek te voeren over wie welke verantwoordelijkheid draagt en wat de kansen en belemmeringen zijn in de samenwerking.

14. Professionals over de Jeugdwet

Nu de Jeugdwet ruim 3 jaar in werking is, maken professionals de eerste balans op. Het resultaat: 10 aanbevelingen voor het verbeteren van de kwaliteit van jeugdhulp en jeugdbescherming.

16. Interview: Samen oplossingen zoeken

Hoe beleven jongeren en hun gezinnen de hulp? Drie ervaringsdeskundigen in gesprek met een jeugdhulpverlener en een vertrouwenspersoon.

19. Dossier: Norm van de verantwoorde werktoedeling

Voor elke hulpvraag precies de goede jeugdhulpverlener: iemand met de juiste kennis, kunde en ervaring. Dát is het idee achter de norm van de verantwoorde werktoedeling. Hoe pakt dat uit in de praktijk - voor gemeenten, zorgorganisaties en zorgprofessionals? Je leest het allemaal in het dossier over de norm van de verantwoorde werktoedeling.

27. Dossier: Beroepsontwikkeling en registratie

Beroepsontwikkeling en registratie gaan hand in hand. Ontdek wat dat voor jou als professional betekent en welke tools er zijn die je verder helpen bij jouw professionele ontwikkeling.

Samen werken aan professionalisering

Eigenlijk is het heel simpel: de kwaliteit van de jeugdhulp en jeugdbescherming staat of valt met de kwaliteit van de jeugdhulpverleners. Dat klinkt logisch toch? Daarom is het professionaliseringsproces van deze -gevarieerde- beroepsgroep verankerd in de Jeugdwet, die sinds 1 januari 2015 van kracht is.

Blijf jezelf ontwikkelen

Dit vraagt van jou als jeugdhulpverlener dat je je blijft doorontwikkelen in je vak. Dat je bereid bent om te blijven leren en reflecteren. Dat je elkaars expertise leert kennen, erkennen én inzetten. Om zo continu de hulp aan kinderen, jongeren en hun ouders nog beter te maken. Dat kun jij natuurlijk niet alleen. Het is cruciaal dat werkgevers en gemeenten de juiste randvoorwaarden scheppen. Samen kunnen jullie beroepsontwikkeling stimuleren, de beste zorg inkopen en werk verantwoord toedelen. Daarmee is professionaliseren echt een werkwoord, iets wat je samen doet.

‘Professionals kunnen het niet alleen, ook werkgevers en gemeenten hebben een cruciale rol’

Werken vanuit een gemeenschappelijke basis

Samen optrekken voor betere jeugdhulp en jeugdbescherming werkt alleen als er een gemeenschappelijke basis is. Een basis die ten grondslag ligt aan ieders professioneel handelen. Ongeacht je rol, branche, opleidingsniveau, achtergrond of verantwoordelijkheid. Het Kwaliteitskader Jeugd is een veldnorm met uitgangspunten voor de best mogelijke hulp:

- Cliëntgericht werken: cliëntenperspectief is leidend.
- Cliënten regie geven in de hulp.
- Signaleren.
- Versterken eigen kracht en zelfregie.
- Veiligheid bevorderen.
- Werken vanuit een integrale blik: breder kijken, meer zien.
- Samenwerken.
- Leven lang leren en reflecteren.
- Zoveel mogelijk evidence based werken.

Professionaliseren: hoe dan?

Wat betekent dit nu allemaal voor de praktijk? Hoe word jij als jeugdhulpverlener nóg beter in je werk? Wat is daarvoor nodig, zowel vanuit jeugdhulpverleners, als werkgevers en gemeenten? Wie heeft welke rol? Hoe realiseren we de gewenste gedeelde basis? En hoe ga je met elkaar in gesprek over het vormgeven van verdere professionalisering? Je leest het in dit magazine: in de interviews, artikelen en dossiers.

De Jeugdwet in het kort

Alle kinderen en jongeren moeten gezond en veilig kunnen opgroeien en zich optimaal kunnen ontwikkelen: dat is het doel van de Jeugdwet. Dat gaat niet altijd vanzelf. Als een situatie erom vraagt, moeten kinderen, jongeren en ouders kunnen rekenen op vakbekwame deskundigen. Betrokken jeugdhulpverleners die goede ondersteuning bieden en in overleg de juiste beslissingen nemen op het juiste moment. Autonome professionals die zelfstandig kunnen handelen, met oog voor de eigen regie van een kind of jongere en zijn leefomgeving. Meer dan voorheen ligt de focus daarbij op preventie en eigen kracht, integrale hulp en het vroegtijdig bieden van hulp op maat.

Tip

Download het Kwaliteitskader Jeugd op professionaliseringjeugdhulp.nl/kwaliteitskader-jeugd

Inzetten op samen leren

Professionele ontwikkeling is essentieel voor jeugdhulpverleners om hun beroep goed te kunnen uitoefenen. Hierin liggen belangrijke taken voor gemeenten en zorgaanbieders. Een interview uit 2016 met José Schilderink, bestuurder van zorgorganisatie Ambiq, en José Manshanden, voormalig themadirecteur Sociaal Domein van de gemeente Utrecht, over veranderde rollen en hetzelfde doel.

‘Je moet over de grenzen van je eigen organisatie heen kunnen kijken, zelfs over samenwerkingsverbanden heen’

Op welke manier besteden jullie aandacht aan professionalisering?

José Schilderinck (JS): “Als werkgever neem je mensen aan op basis van hun vakkennis. Daarna moet je zorgen dat zij voldoende bijgeschoold worden. De organisatie staat garant voor de kwaliteit van de hulp. Om die kwaliteit te waarborgen, is reflectie van werknemers op eigen handelen nodig. Bij Ambiq doen we dat bijvoorbeeld met intervisiegesprekken en casusbesprekingen.”

José Manshanden (JM): “Het werk van ambtenaren is door de transitie veranderd. Schreven ze vroeger een beleidsnota uithuisplaatsing; nu praten ze met instellingen. Daarin moeten ze geschoold worden.”

Wat is nodig om te professionaliseren?

JS: “Je moet over de grenzen van je eigen organisatie heen kunnen kijken, zelfs over samenwerkingsverbanden heen. Dat vraagt een andere manier van werken: kijken over welke competenties medewerkers beschikken en wat ze in de toekomst nodig hebben.

JM: “Gemeenten zijn zowel opdrachtgever van wijkteams als financier, en sommigen bieden ook zelf hulp. Dit brengt verschillende opgaven met zich mee. Daarnaast houden we ook de

professionalisering bij zorgorganisaties in de gaten. Dat nemen we in de contracten mee. Overigens best lastig, want het is nog niet duidelijk wat een professional na de transformatie precies moet kunnen.”

JS: “Zet je op het juiste moment zwaardere of lichtere hulp in en evalueer je of dat de juiste keuze was? Het is van belang ervaringen te bespreken, met medewerkers, samenwerkingspartners, gemeenten. Dat laatste is soms niet eenvoudig, zeker tijdens aanbestedingstrajecten. Een concurrerende markt maakt ook dat je niet over alles transparant kunt zijn. In de gesprekken is het belangrijk om elkaar te vertrouwen en dezelfde taal te spreken: als we over zorgproducten en resultaten praten, bedoelen we dan hetzelfde?”

Hoe bewaken jullie professionalisering?

JM: “We kijken naar doorlooptijden bij zorgaanbieders, vragen naar cliëntervarin-

gen, bespreken met organisaties hoe ze aan vernieuwing werken, horen van wijkteams hoe de samenwerking verloopt.”

JS: “Aan gezamenlijk werken aan de voortdurende ontwikkeling van competenties komen we in dit stadium nog onvoldoende toe als gemeente en aanbieders. We zijn nog veel bezig met elkaar leren kennen en mogelijkheden verkennen. Daarom is het goed dat de registratie verplicht is; dat zet druk op de ketel. Ik ben blij met het kwaliteitskader, de beschrijving wanneer een geregistreerde professional moet worden ingezet. Het kader helpt met elkaar in gesprek te blijven over de kwaliteit van hulp en de competentie van medewerkers.”

JM: “De transitiefilosofie is: meer preventieve hulp. Dat is niet hetzelfde als professionals maar in wijkteams neerzetten, wat in sommige gemeenten gebeurt. Dan blijf je hetzelfde doen, maar op een andere plek.”

Welke rol speelt beroepsregistratie?

JS: “De voorwaarden voor registratie bieden duidelijkheid over de eisen waaraan een jeugdhulpverlener moet voldoen. Maar met alleen registreren ben je er niet.”

JM: “Registratie zou eigenlijk niet aan het begin moeten staan, zoals nu, maar zou het sluitstuk moeten zijn. Het gaat erom wat nodig is voor vernieuwing. Registratie vormt ook een erkenning voor de zwaarte van het werk. Ik vind

het logisch dat aan werk waarin mensen zulke moeilijke besluiten moeten nemen, eisen worden gesteld.”

JS: “Dat is zeker een belangrijke reden voor de registratie. Al richt de registratie zich alleen op functies op hbo-niveau of hoger. Dat doet geen recht aan de vakbekwaamheid van mbo’ers.”

JM: “Mbo’ers zijn belangrijk en hard nodig, maar registratie voor hen is niet nodig.”

JS: “Dat vraag ik me af. Je ziet dat hbo’ers en mbo’ers nauw samenwerken. Waarom dan wel wettelijke eisen stellen aan de een en niet aan de ander? Door de beroepsregistratie van hbo’ers voelen mbo’ers zich minder erkend. Trouwens, al staat iemand geregistreerd, dan nog kan ik als werkgever zeggen, zeker bij zorgen rond de veiligheid van kinderen: “Jij bent weliswaar geregistreerd, maar ik vind je op dit gebied niet vakbekwaam genoeg.” En mogelijk vind ik een mbo’er wel competent genoeg om een bepaalde zaak aan te kunnen.”

‘Ik vind het logisch dat aan werk waarin mensen zulke moeilijke besluiten moeten nemen, eisen worden gesteld’

JM: “Wijkteammedewerkers werken vaak veel zelfstandiger en zijn daardoor kwetsbaarder. Daarom is juist voor de wijkteammedewerkers registratie belangrijk. Dat moeten gemeenten zich realiseren.”

Hoe weet je wat cliënten belangrijk vinden?

JS: “Als zorgaanbieder vraag je cliënten naar hun eigen rol, die van het systeem om hen heen en van de zorgaanbieder. Maar tevredenheid van de cliënt zegt niets over effectieve zorg. Een cliënt kan zich gezien en gehoord voelen, zonder bijvoorbeeld zelfredzamer te worden. Het is een taak van gemeenten om daar ook op te letten. Zorgaanbieders moeten het effect van hun hulp aantonen.”

JM: “Wij organiseren ook wel gesprekken rond een gesimuleerde casus en praten dan met alle partijen – huisartsen, aanvullende hulp, wijkteams – over wat goede hulp is. Naast luisteren naar de cliënt, is bredere kennis van cliëntorganisaties belangrijk om inzicht te krijgen in wat cliënten nodig hebben.”

Welk advies zou je gemeenten en organisaties willen geven?

JS: “Voorkom dat professionaliseren voelt als een keurslijf, en de registratie een afvinklijst wordt. Koers op de dynamiek en ontwikkelingen in je organisatie. Daar zou de beroepsregistratie op moeten aansluiten.”

JM: “Gemeenten moeten ruimte bieden voor de ontwikkeling van professionals. Dat kan door niet voor de laagste prijs te gaan, maar door in te zetten op samen leren vanuit verschillende disciplines.”

Professionaliseren in de praktijk

Professionaliseren is jezelf nóg beter toerusten voor je vak. Dat is een gedeelde verantwoordelijkheid. Maar hoe geef je dit vorm? Voor gemeenten, werkgevers en jeugdhulpverleners zijn er verschillende inhoudelijke, organisatorische en soms wettelijke instrumenten. Een overzicht.

- *Beroepsregistratie*

Vanaf 1 januari 2018 kunnen alle professionals die op hbo-niveau in de jeugdhulp of jeugdbescherming (willen gaan) werken, zich bij het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) registreren. Psychologen en pedagogen konden zich al registreren in het SKJ of in het BIG-register. In het BIG-register zijn artsen, verpleegkundigen en psychotherapeuten geregistreerd.

- *Herregistratie in beroepsregister*

Iedere 5 jaar moeten jeugdhulpverleners zich herregistreren bij het SKJ of het BIG-register. Hiermee laten professionals zien dat zij continu werken aan hun vakbekwaamheid.

- *Beroepscode*

Het werk van jeugdhulpverleners heeft een belangrijke morele en ethische dimensie; moraliteit en ethiek zitten ingebakken in het beroep. Met een beroepscode kunnen jeugdhulpverleners hun eigen handelen beter toetsen aan de waarden en normen van de beroepsgroep.

- *Richtlijnen*

Richtlijnen bieden een overzicht van de laatste wetenschappelijke en praktische kennis op een bepaald gebied. Van multiprobleemgezinnen tot pleegzorg, van kinderen van ouders met psychische problemen tot middelengebruik.

- *Tuchtrechtspraak*

Wie geregistreerd staat in een beroepsregister valt onder het tuchtrecht en kan bij een klacht worden beoordeeld op zijn professionele handelen. Met het idee dat de hele beroepsgroep - inclusief diegene die wordt beoordeeld - van deze toetsing kan leren en zichzelf verbeteren.

- *Professionele autonomie en professioneel statuut*

Jeugdhulpverleners willen graag de ruimte om in relatie met de cliënt de juiste hulp in te zetten en om te kunnen werken volgens hun beroepsnormen. Tegelijkertijd willen ze weten waar hun eigen verantwoordelijkheid begint en eindigt. Het model Professioneel Statuut biedt uitkomst: het helpt om in gesprek te gaan met de werkgever en afspraken te maken.

Tip

Meer weten over beroepsethiek, beroepscode en tuchtrecht? Je leest het in 'Het Kompas'. Je vindt dit naslagwerk op professionaliseringjeugdhulp.nl/kompas.

Rol van gemeenten

Gemeenten zijn hard nodig om financieel en inhoudelijk de juiste voorwaarden te scheppen, zodat professionals in jeugdhulp en jeugdbescherming hun werk goed kunnen doen. Verschillende organisaties uit het jeugddomein vragen hier aandacht voor in een brief aan alle gemeenten van Nederland. Lees de brief op professionaliseringjeugdhulp.nl/brief-gemeente.

Investeren in samenwerken: Samen beter, Beter samen

Goede samenwerking is een belangrijk ingrediënt voor het verbeteren van de kwaliteit in de jeugdhulpverlening. Gemeenten leveren daaraan een belangrijke bijdrage. Het project 1Gezin1Plan van de regio Hollands Midden is een mooi voorbeeld van het stimuleren van goede samenwerking in wijkteams. Gemeenten, aanbieders en ketenpartners kijken in dialoogsessies wat nodig is om één gezin, één plan in de praktijk beter te laten werken.

1Gezin1Plan

1Gezin1Plan is een van de projecten die is voortgekomen uit de ontwikkelagenda 'Samen beter, Beter samen'. Deze agenda is in het leven geroepen om de kwaliteit van de hulp aan kinderen en jongeren verder te verbeteren door het uitwisselen van kennis en ervaringen door professionals, aanbieders en gemeenten. Naast 1Gezin1Plan zijn hieruit ook cliëntgericht werken kaartjes en een memoryspel over belangrijke kernwaarden voor jongeren van de gemeente Haarlem voortgekomen. Meer producten en tools vind je op: professionaliseringjeugdhulp.nl/ontwikkelagenda.

Zelftest

Heb je moeite te bepalen welk product of instrument voor jou het handigst is? Doe dan de zelftest via professionaliseringjeugdhulp.nl/zelftest.

Samen professionaliseren: wie doet wat?

Jeugdhulpverleners, aanbieders van jeugdhulp en jeugdbescherming, gemeenten: allemaal spelen ze een belangrijke rol binnen de professionalisering van het jeugddomein. Daarom zetten we op een rij wat deze partijen van elkaar mogen verwachten.

Professionals

1. Je werkt volgens je beroepscode en vakinhoudelijke richtlijnen

De beroepscode is een leidraad die je inzicht geeft in hoe je professioneel handelt in een (lastige) situatie. Of het nu gaat om gegevensverwerking, bewaartermijnen van dossiers of het omgaan met onverenigbare belangen: de beroepscode geeft je houvast. Iedere beroepsgroep heeft een eigen beroepscode. Daarnaast zijn er vakinhoudelijke richtlijnen: aanbevelingen over wat je het beste kunt doen bij een bepaalde problematiek. Van preventie tot diagnostiek, van begeleiding tot behandeling. De beroepscode en richtlijnen helpen je bij het maken van afwegingen en het verantwoorden van genomen besluiten.

2. Je leert en reflecteert

Blijven leren, zodat je over actuele kennis en kunde beschikt. Dat is noodzakelijk om effectieve hulp te kunnen bieden. Ook het samen met collega's reflecteren op je eigen beroepsmatig handelen, maakt daarvan deel uit.

3. Je laat zien dat je vakbekwaam bent: beroepsregistratie

Iedereen in de jeugdhulpverlening of jeugdbescherming heeft recht op de best mogelijke hulp. Door scholing, reflectie en (werk)ervaring houd jij daarom je vakbekwaamheid op peil. Ben je op hbo- en wo-functieniveau bij het BIG-register of bij het SKJ geregistreerd, dan laat je zien dat je je blijft ontwikkelen in je vak. Onder andere door nascholing.

4. Je bent professioneel autonoom

Je wilt goede en verantwoorde hulp bieden. Daarvoor neem je de ruimte om zélf naar oplossingen te zoeken voor de hulpvraag. Telkens in overleg met de jongere en/of het gezin. Ook neem je besluiten om hen verder te helpen. Dit heet professionele autonomie. Je werkgever moet je de ruimte geven voor zelfstandig beroepsmatig handelen. Jij neemt vervolgens de verantwoordelijkheid voor een professionele beroepshouding. Dat houdt bijvoorbeeld in dat je je keuzes en besluiten onderbouwt en verantwoordt.

5. Je zet het kind centraal

Jij kijkt naar wat nodig is. Voor het kind, de jongere en/of het gezin. Je zet het kind daarin centraal. Wat betekent dat? Samen zoek je naar oplossingen: je neemt zoveel mogelijk besluiten mét het kind en niet alleen over het kind. Daarbij kijk je naar wat het beste aansluit bij de mogelijkheden van het kind, de jongere en/of het gezin en hun omgeving.

6. Je werkt samen en deelt kennis

Als de situatie daarom vraagt, werk je samen met andere professionals. Je kent de grenzen van je eigen vakbekwaamheid. En je (h)erkent de deskundigheid van collega's uit andere beroepsgroepen. Dus haak je andere professionals aan als dat nodig is en werk je volgens een gezamenlijk plan.

1. Je bent je bewust van welke pet je op hebt

Gemeenten zijn opdrachtgever, inkoper en/of regisseur van jeugdhulp en jeugdbescherming. Een deel van de gemeenten is óók werkgever van (jeugd) hulpverleners, bijvoorbeeld bij wijkteams. In dat laatste geval gelden de eisen voor werkgevers (zie hiernaast) óók voor gemeenten.

2. Je checkt of de norm van de verantwoorde werktoedeling wordt toegepast

In de rol van inkoper moeten gemeenten borgen dat aanbieders de norm van de verantwoorde werktoedeling toepassen. Dat betekent dat aanbieders ervoor moeten zorgen dat ze professionals inzetten die over de juiste expertise beschikken en vakbekwaam zijn.

3. Je zet vakmanschap hoog op de agenda

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het agenderen en bevorderen van kwaliteit, vakmanschap en professionalisering. Hoe? Door via opdrachtgeverschap te sturen, eisen te stellen, door gezamenlijke scholing van de huidige professionals te stimuleren, te initiëren of faciliteren.

1. Je deelt werk verantwoord toe

Als aanbieder en werkgever moet je je organisatie zo inrichten dat dit tot verantwoorde hulp leidt. Hoe? Door de norm van de verantwoorde werktoedeling toe te passen. Meer weten? Raadpleeg het dossier op pagina 19.

2. Je stimuleert beroepsontwikkeling

Je zorgt ervoor dat je werknemers hun vakbekwaamheid kunnen bijhouden. Door tijd te bieden om te reflecteren. Door scholing aan te bieden. En door het mogelijk te maken dat hbo- en wo-professionals zich (her)registreren in het BIG-register of bij het SKJ.

3. Je biedt ruimte voor professionele autonomie

Je geeft je werknemers de ruimte. Om verantwoorde en goede hulp te kunnen bieden. En - samen met de jongere en/of het gezin - oplossingen te zoeken voor hun hulpvraag. Kortom: je geeft ruimte voor zelfstandig beroepsmatig handelen. Dit betekent ook dat je ervoor zorgt dat jouw werknemers kunnen werken volgens hun beroepscode en de actuele vakinhoudelijke richtlijnen. Meer weten? Je leest er alles over in het dossier op pagina 32.

Denk en werk vanuit dezelfde waarden

Gemeenten, professionals en werkgevers trekken samen op om de kwaliteit van de jeugdhulp te verbeteren. Een proces dat veel meer kans op succes heeft als iedereen vanuit dezelfde waarden denkt en werkt. Maar welke zijn dat? En heeft iedereen dit helder voor ogen? Met de mini-canon ga je hierover met elkaar in gesprek. Het is een totaaloverzicht aan waarden. Je kunt met dit handige instrument samen bepalen welke waarden in jullie top 10 thuis horen.

Tips

Om je te helpen met je beroepsmatige ontplooiing, zijn er handige tools ontwikkeld. Kijk snel in het dossier Beroepsontwikkeling op pagina 27.

Download de mini-canon via professionaliseringjeugdhulp.nl/mini-canon

Ruimte voor de professional: handvatten voor gemeenten

Een van de manieren om de kwaliteit van jeugdhulp te verbeteren, is het verminderen van regeldruk en het geven van ruimte aan de professional. Gemeenten spelen daarin een belangrijke rol. Maar wat wordt er verstaan onder ruimte voor de professional? Hoe kunnen gemeenten deze ruimte vergroten en wat hebben professionals nodig om de geboden ruimte daadwerkelijk te nemen? Met deze vragen is regio Haaglanden aan de slag gegaan. Met de door hen opgestelde handvatten voor gemeenten kunnen ook andere gemeenten hun voordeel doen. Download het rapport op professionaliseringjeugdhulp.nl/ontwikkelagenda.

Sinds 1 januari 2015 is de nieuwe Jeugdwet van kracht.

Doel van de Jeugdwet is dat kinderen en jongeren gezond en veilig opgroeien. In situaties waarin dat niet vanzelfsprekend is, wordt hulp geboden.

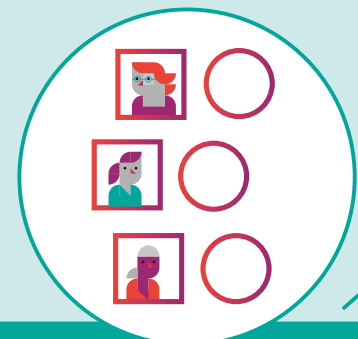
Als professional in de jeugdhulp en jeugdbescherming sta je voor de best passende hulp.

Je leert en reflecteert

Je werkt volgens je beroepscode & richtlijnen

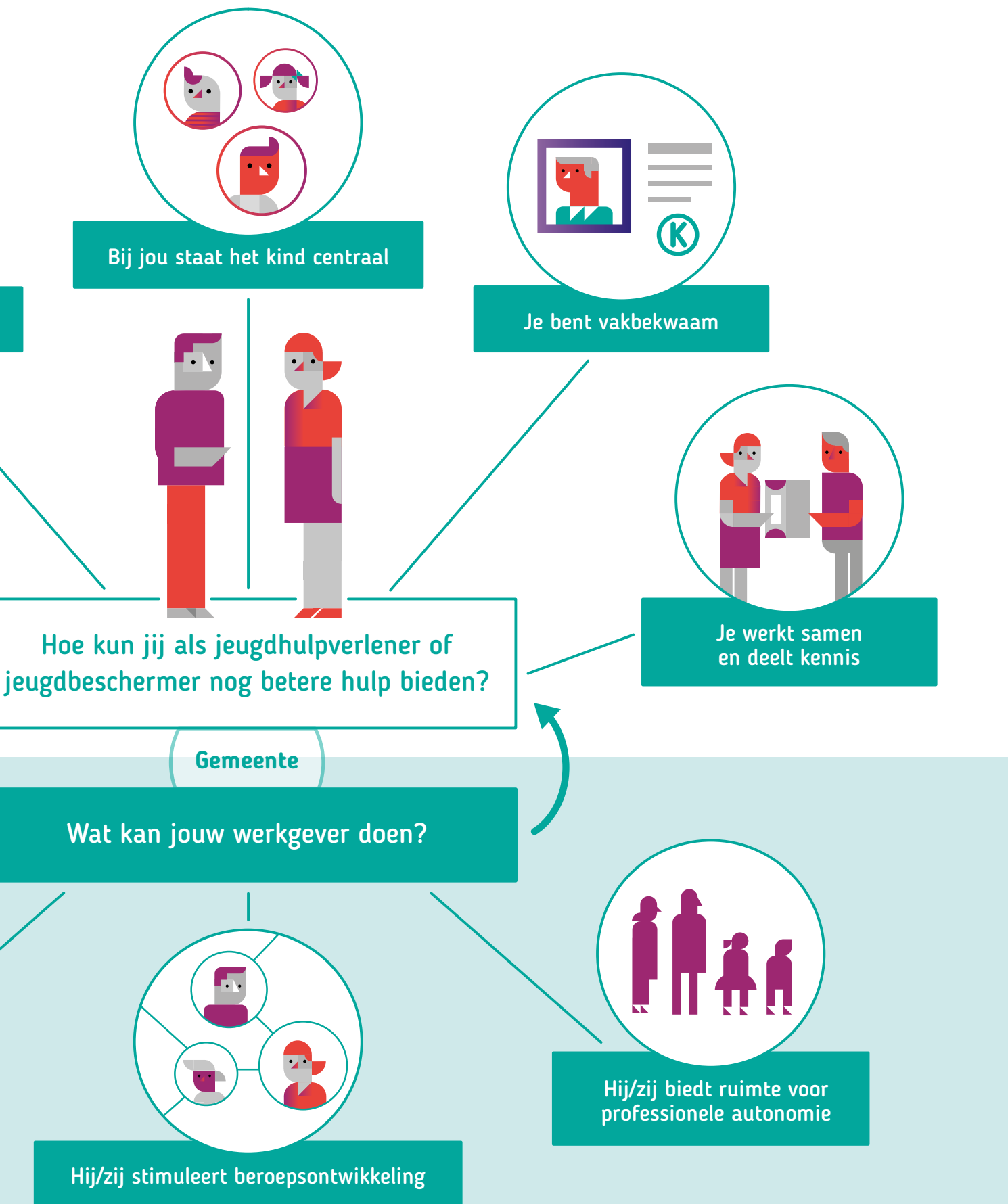

Hij/zij deelt werk verantwoord toe

Tip

Ook aan de slag met de praatplaat?
Op professionaliseringjeugdhulp.nl/praatplaat vind je de interactieve versie met meer informatie over hoe jij als jeugdhulpverlener of jeugdbeschermer nog betere hulp kunt bieden.

Professionals over de Jeugdwet: 10 aanbevelingen

Nu de Jeugdwet ruim 3 jaar in werking is, vinden de eerste evaluaties plaats. In opdracht van de ministeries van VWS en JenV is het rapport 'Eerste evaluatie Jeugdwet' verschenen. Hiervoor zijn gemeenten, zorgaanbieders en ouders geraadpleegd. Daarnaast hebben de beroepsverenigingen in een gezamenlijk onderzoek de professionals bevraagd over hun bevindingen. Het resultaat hiervan: 10 aanbevelingen voor het verbeteren van de kwaliteit van jeugdhulp en jeugdbescherming.

Tips

Kijk op professionaliseringjeugdhulp.nl/evaluatie-jeugdwet voor het volledige onderzoeksrapport. En op rijksoverheid.nl vind je de tussenevaluatie Jeugdwet (zoek op Rapport Eerste evaluatie Jeugdwet).

01 Maak hulp niet afhankelijk van woongemeente

Zorg er als Rijk voor dat het met alle kinderen en jongeren goed gaat. Het krijgen van passende hulp mag nooit afhankelijk zijn van de gemeente waarin iemand woont. En een verhuizing mag er nooit toe leiden dat hulpverlening spaak loopt of vertraagt.

02 Zet in op preventie

Zet als gemeente meer in op voorlichting en (collectieve) preventie, en investeer hier goed in. Maak daarbij gebruik van de kennis uit wetenschap en praktijk.

03 Kies voor heldere procedures

Helderheid over het ingekochte aanbod en de beschikbaarheid daarvan in gemeenten is noodzakelijk, evenals een heldere procedure als maatwerk geboden moet worden. Alleen dan is er voor ieder kind en iedere jongere tijdig passende hulp te realiseren. Zoek uit waarom dat in de ene gemeente beter lukt dan in de andere gemeente en leer van elkaar.

04 Verminder de regeldruk

Administratieve lasten en te hoge regeldruk gaan ten koste van de hulpverlening. Verminder als gemeente daarom deze lasten en regeldruk, en beperk de verantwoordingsplicht tot wat noodzakelijk is om als gemeente en Rijk te kunnen sturen.

05 Geef professional meer ruimte

Vertrouw meer op deskundigheid van de aanbieder en professional, en geef hen voldoende ruimte om samen met het kind, de jongere en hun ouders/ verzorgers, oplossingen te vinden voor de hulpvragen die zij hebben.

06 Laat de professional innoveren

Zorg er als werkgevers en beroepsverenigingen voor dat professionals in gesprek kunnen gaan over de transformatiedoelen en over wat deze doelen betekenen voor hun professioneel handelen. Juist in een tijd waarin de werkdruk hoog is, is het belangrijk dat er voldoende ruimte geboden wordt om daadwerkelijk te kunnen innoveren.

07 Versterk de triagefunctie van de toegang

Versterk als gemeenten en hulpverleners de triagefunctie van de toegang. Gebruik daarvoor de expertise van cliënten en van de verschillende beroepsgroepen. Vergelijk gebruikte methodieken en de inzet van verschillende disciplines en zoek naar de best werkzame factoren.

08 Zet in op betere samenwerking

Geef als beroepsverenigingen handvatten voor betere samenwerking in de keten. En verwijder knelpunten die effectieve samenwerking in de weg staan. Investeer in meer kennis en begrip voor elkaars werelden en zet meer in op samenwerken met kinderen, jongeren en hun ouders/ verzorgers. Dit helpt bij het wegnemen van deze knelpunten.

09 Beleg de regie goed

Beleg de regie goed als er meerdere aanbieders en/of professionals betrokken zijn bij een cliënt of een cliëntensysteem. Dit is noodzakelijk om verantwoorde (integrale) hulp te bieden. Laat beroepsverenigingen hiervoor handvatten bieden, in samenspraak met cliënten, aanbieders en gemeenten.

10 Los knelpunten rondom privacy op

Gemeenten, branches en professionals: blijf investeren in het wegnemen van knelpunten rondom privacy. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Zet de al bestaande samenwerking tussen beroepsverenigingen, branches en gemeenten in het project 'In goed vertrouwen' (privacyborgingjeugd.nl) voort.

Over de enquête van de beroepsverenigingen

In de enquête stonden 4 thema's centraal:

- Effect van de Jeugdwet op de relatie met de cliënt.
- Effect op de positie van professionals als werknemer of zzp'er.
- Effect op de kwaliteit van de beroepsuitoefening.
- Effect op de samenwerking met andere professionals.

Bijna 1.000 respondenten vulden de enquête in en brachten in beeld wat de positieve en negatieve ontwikkelingen zijn. De enquête is uitgezet door de samenwerkende beroepsverenigingen: Jeugdartsen Nederland (AJN), Beroepsvereniging voor mensen met een beperking (BCMB), Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW), Beroepsvereniging van kinder- en jongerenwerkers (BVjong), Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO), Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland (V&VN), Vereniging Vertrouwensartsen Kindermishandeling en Huiselijk Geweld (VVAK), en P3NL (zie p3NL.nl).

Over de evaluatie Jeugdwet door ZonMw

In het rapport 'Eerste evaluatie Jeugdwet' blijkt dat ouders en jongeren het nog steeds moeilijk vinden om de hulp te krijgen die zij nodig hebben - vooral gezinnen in een kwetsbare positie. Deze evaluatie is uitgezet en begeleid door ZonMw in opdracht van de ministeries van VWS en JenV. En is gebaseerd op bestaand onderzoek en enquêtes onder gemeenten, zorgaanbieders en ouders. De uitvoering lag bij een samenwerkingsverband van zeven organisaties: het Nivel, het Nederlands Jeugdinstituut, de Universiteit Leiden, Stichting Alexander, het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en Academische Werkplaatsen Jeugd verbonden aan de Universitair Medisch Centrum Groningen en de Tilburg University.

‘Er wordt meer samen met de cliënt gekeken wat de beste oplossing is.’

Samen oplossingen zoeken

Hoe kunnen jeugdhulpverleners nóg professioneler werken? Hoe beleven jongere en het gezin de hulp? Wat gaat goed en wat nog niet? Drie ervaringsdeskundigen, Chantal, Anne en Sylvia, praten met jeugdhulpverlener Timo Schopmeijer en vertrouwenspersoon Annemieke Spijker.

De gezinsvoogd die Chantal kreeg toen ze op tienjarige leeftijd uit huis werd geplaatst, maakte tijd vrij voor Chantal en haar zus en luisterde goed. “Ze belde ‘s avonds als wij daar behoefte aan hadden.” Ook Anne heeft goede herinneringen aan haar psycholoog toen ze begeleid ging wonen. “Ze luisterde echt en nam mij serieus, maar de hulp kwam te laat en mijn problemen vroegen op dat moment om meer dan deze begeleiding.”

Beter leren kennen

Een goede hulpverlener maakt contact met cliënten en luistert naar wat ze willen, reageert Annemieke Spijker, vertrouwenspersoon bij Adviespunt Zorgbelang Gelderland. Jeugdhulpverlener Timo Schopmeijer van het wijkteam Medemblik is het daarmee eens: “Ik vraag bijvoorbeeld of ze zelf een idee hebben hoe we hun probleem kunnen oplossen. Door hen beter te leren kennen, ontdek ik wat wel en niet is geprobeerd en past.”

Sylvia is moeder van een zoon van vijftien en heeft een partner en twee

stiefkinderen van twaalf en zeventien. Zij krijgen op dit moment particuliere zorg via een persoonsgebonden budget (pgb). “We hebben nu drie hulpverleners die de hulp en zorg op elkaar afstemmen. Ze kijken echt naar wat onze kinderen nodig hebben. Wij leren daardoor beter hoe we onze kinderen kunnen begeleiden.”

Sneller hulp

Chantal, Anne en Sylvia liepen ook op tegen problemen in de hulpverlening. Zo werd Chantal in een jeugdgevangenis geplaatst, omdat er geen plek was in een jeugdzorginstelling. Bij Anne kwam hulp te laat en toen zij achttien werd kreeg zij ineens geen hulp meer, omdat zij niet meer onder de jeugdzorg viel. De stiefkinderen van Sylvia hadden hulp nodig, maar die bleef lang uit. Pas na aandringen kregen zij een indicatie voor hulp. “Toen moesten wij de verantwoordelijkheid voor de kinderen ineens volledig overgeven aan hulpverleners, terwijl wij graag betrokken wilden blijven. Een van onze kinderen kreeg volgens ons geen goede hulp en wij kregen het gevoel slechte ouders te zijn.”

Juiste deskundigheid

Gelukkig is dat nu anders geregeld, vindt Annemieke. “Er wordt meer met de cliënt samen gekeken wat de beste oplossing is.” Sylvia had nu bijvoorbeeld direct hulp kunnen invoeren van het wijkteam, vult Timo aan. “Al ontbreekt het in sommige gemeenten nog aan de juiste deskundigheid.” Bij Anne had veel eerder preventief hulp geboden moeten worden, vindt hij. Annemieke: “In de nieuwe Jeugdwet kunnen hulpverleners hulp bieden als de problemen nog te behappen zijn.”

‘Toen moesten wij de verantwoordelijkheid voor de kinderen ineens volledig overgeven aan hulpverleners, terwijl wij graag betrokken wilden blijven.’

Anne verwacht van hulpverleners dat zij serieus ingaan op wat je zegt. “Zij moeten niet bang zijn jou te kwetsen, dus je niet naar de mond praten. Maar je ook niet onverwacht confronteren met een besluit waarmee je het niet eens bent.” Chantal vindt dat hulpverleners het moeten toegeven als ze een fout maken. Wij als cliënten moeten dat ook. Het maakt hulpverleners menselijker als ze dat doen.”

Rust

Om goede hulp te kunnen verlenen, heeft Timo tijd nodig om de situatie en de mensen goed te leren kennen. “Dan kan ik op zoek naar krachten die er al zijn en gebruik maken van wie en wat er wél is. Cliënten hebben vaak het gevoel dat

zij geen enkele invloed hebben.” Sylvia reageert: “Die nadruk op “eigen kracht” komt volgens mij vooral voort uit de noodzaak om te bezuinigen. Ik wil dat je eerst naar het totaalplaatje kijkt.” Timo: “Dat is precies wat ik doe. Ik probeer duidelijk te krijgen waar het gezin of de jongere het meeste last van heeft. Dat pakken we als eerste aan. Zodat er rust ontstaat. Dan kunnen we kijken naar verdere oplossingen en blijkt dat cliënten zelf of mensen in hun omgeving ook veel kunnen doen.” Annemieke: “Mensen ervaren het gebruik maken van ‘eigen kracht’ inderdaad vaak als een bezuinigingsmaatregel, maar jeugdhulpverleners nemen cliënten juist heel serieus door hen mee te laten denken

‘Een duwtje in de rug, noemen ze dat. Maar mij blies het omver. Soms wil je gewoon even niks moeten. Ik heb een halfjaar in bed gelegen, omdat ik op was.’

over een oplossing. Het slagen daarvan hangt af van de manier waarop het contact verloopt. Cliënten willen terecht graag eerst gehoord en erkend worden.”

Meer maatwerk

Anne: “Van hulpverleners moet vaak meteen van alles. Een duwtje in de rug, noemen ze dat. Maar mij blies het omver. Soms wil je gewoon even niks moeten. Ik heb een halfjaar in bed gelegen, omdat ik op was.” Timo: “Ik had een meisje van vijftien dat het, net als Anne, een tijdlang niet kon opbrengen om naar school te gaan. We ontdekten dat ze tot rust kwam tussen de dieren. Ik heb een half jaar ontheffing van de leerplicht aangevraagd. Ze kon dagelijks terecht bij een paardenboerderij. Daar krabbelde ze langzaam op.” “Vóór de nieuwe Jeugdwet had je als jeugdhulpverlener minder mogelijkheden om preventief hulp te bieden”, zegt Timo. “Ons uitgangspunt is: wat heeft het gezin nu nodig? Meer maatwerk dus en daardoor ook creatievere oplossingen.”

Dossier

Norm van de verantwoorde werktoedeling

De juiste professional op de juiste plaats

In de Jeugdwet staat dat verantwoorde hulp moet worden geboden: hulp van goed niveau, die in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht wordt verleend. En die is afgestemd op de reële behoefte van de jongere en/of ouder.

Hoe doe je dat? Dat is vastgelegd in de norm van de verantwoorde werktoedeling. Deze norm houdt in dat voor elke hulpvraag precies de goede jeugdhulpverlener ingezet wordt. Iemand met de juiste kennis, kunde en ervaring.

Dat klinkt op papier eenvoudiger dan het is. Er zijn situaties waarin een geregistreerde jeugdhulpverlener moet worden ingezet, maar er zijn ook situaties waarin dat niet nodig is. Hoe ga je dan te werk? Het Kwaliteitskader Jeugd helpt aanbieders om voor dit onderdeel van de norm een goede afweging te maken.

Het kader is opgesteld door brancheorganisaties, beroepsverenigingen en gemeenten. Meer over het Kwaliteitskader Jeugd lees je op pagina 21.

De norm, een close-up

Werkgevers moeten zich houden aan de norm van de verantwoorde werktoedeling: zij moeten het werk toedelen aan de juiste deskundigen. Deze norm bestaat uit 3 onderdelen:

1. Zet als aanbieder een geregistreerde professional in, tenzij je aannemelijk kunt maken dat een niet-geregistreerde professional niet afdoet aan de kwaliteit van de hulp, of deze zelfs vergroot.
2. Zet professionals in met de kennis en vaardigheden die passen bij de hulpvraag van het kind of de jongere.

3. Stel professionals in staat om te werken volgens hun professionele standaard (zoals hun beroepscode en vakinhoudelijke richtlijnen).

Voor iedereen in het jeugddomein

De norm geldt altijd als het gaat om jeugdhulpaanbieders die beroepsmatig hulp of begeleiding bieden. Of die hulp of begeleiding nu door de gemeente is ingekocht als zorg in natura, of dat het via een persoonsgebonden budget (PGB) is ingezet: dat maakt niets uit. Ook zzp'ers die jeugdhulp aanbieden, zijn gebonden aan de norm van de verantwoorde werktoedeling.

Meer over PGB

Meer weten over verantwoord werk toedelen, de PGB en de gemeente? Je leest het in de brochure 'Het persoonsgebonden budget (PGB) en de inzet van de juiste professional' op professionaliseringjeugdhulp.nl/brochure-pgb

Tip

Wat weet jij van de norm van de verantwoorde werktoedeling? Test jouw kennis via de quiz op professionaliseringjeugdhulp.nl/quiz

Verantwoorde werktoedeling in de praktijk

In de Jeugdwet staat dat jeugdhulp op een verantwoorde manier moet worden gegeven en dat aanbieders het werk verantwoord toedelen. Wat betekent dat in de praktijk? Dat staat in het Kwaliteitskader Jeugd. Deze bevat ook een afwegingskader. Hierin spelen cliënt-gerelateerde indicatoren en professional-gerelateerde indicatoren een rol. Deze indicatoren bepalen of een geregistreerde of niet-geregistreerde deskundige moet worden ingezet. Hoe werkt dit in de praktijk?

Bij de *cliënt-gerelateerde indicatoren* beoordeel je hoe de omgeving van de cliënt eruitziet. Hoe complex is de problematiek? Hoe ernstig is de situatie? Bij de *professional-gerelateerde indicatoren* gaat het om deze aspecten:

- Wie beschikt over de noodzakelijke vakbekwaamheid?
- Wat zijn de verantwoordelijkheden van de professional?
- Welke expertise wordt verwacht van de professional? In termen van complexiteit, zelfstandigheid, transfervermogen en expertise? Binnen de groep geregistreerden moet de voor de hulpvraag vakbekwame geregistreerde professional ingezet worden.
- Moet de professional impactvolle beslissingen nemen?

Samen bepalen de cliënt- en professional-gerelateerde indicatoren welke keuze moet worden gemaakt.

De tenzij clause

Onder bepaalde voorwaarden - genoemd in het kwaliteitskader - kunnen geregistreerde en niet-geregistreerde hulpverleners samenwerken. Soms omdat een niet-geregistreerde hulpverlener beschikt over een bepaalde expertise. Denk bijvoorbeeld aan een logopedist. En soms kan de werkgever een niet-geregistreerde hulpverlener inzetten, omdat dit niet afdoet aan de kwaliteit van de hulpverlening. Uiteindelijk moet de werkgever kunnen uitleggen dat hij door de werktoedeling verantwoorde hulp biedt en de werknemer dat hij werkt volgens de normen van de beroepsgroep.

Sommige gemeenten willen alleen geregistreerde professionals, vanuit de gedachte 'better safe than sorry'.

Vier indicatoren

"Toch kiezen veel aanbieders vooral voor de inzet van een geregistreerde professional", constateert Berry Tijhuis, voormalig projectleider beroepsregistratie bij het Programma Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming. Is dat nodig? "Daar is geen eenduidig antwoord op, daarvoor hebben we het afwegingskader. Maar globaal zijn er vier indicatoren:

- **Gaat het om een kind in een onveilige of risicovolle situatie?**
- **Heb je als professional grote verantwoordelijkheid?**
- **Zijn er complexe problemen?**
- **Heeft je professionele handelen veel impact op de cliënt?"**

"Als ook maar één van die indicatoren gaat 'knippen' dan is registratie nodig. Zo niet, dan kun je heel goed professionals inzetten die niet geregistreerd zijn. Ook in het kader van arbeidsmarktkrapte is dat handig om te weten. En voor de goede orde: dat is geen diskwalificatie van het vakmanschap van die professionals, het gaat veel meer om het sóort werk dat zij doen. Ook zij leveren goede hulp en zijn hard nodig." Gemeenten moeten dat meer beseffen, stelt Berry Tijhuis. "Sommige willen alleen geregistreerde professionals, vanuit de gedachte 'better safe than sorry'. Zonde, want dat legt een grote druk op organisaties en professionals en het leidt tot onnodige kosten."

Tip

Aan de slag met het Kwaliteitskader Jeugd? Print het afwegingskader op A3 formaat via professionaliseringjeugdhulp.nl/afwegingskader.

Kwaliteitskader Jeugd: waarom is dit belangrijk

“Wat ik belangrijk vind, is dat het Kwaliteitskader door het brede jeugdhulpveld zélf is ontwikkeld. Gemeenten zijn partner in dit traject. Aanbieders en professionals vinden het, net als gemeenten, belangrijk om te investeren in de kwaliteit van de jeugdhulp op het niveau van professionals. Waarom is het kader juist voor gemeenten extra waardevol? Omdat wethouders en raadsleden resultaten willen bereiken in maatschappelijke vraagstukken. En omdat ambtenaren zorg inkopen waarbij ze gewaarborgd willen zien dat de juiste professionals worden ingezet. Het gaat in de jeugdhulp immers vaak om kwetsbare jongeren. Soms is een gemeente ook werkgever, bijvoorbeeld van medewerkers in de toegang of van eigen jeugdhulpverleners.

Maar kwaliteit is méér dan de kwaliteit van professionals. Als gemeenten willen we breed investeren in de kwaliteit van zorg. Dat moet ook, want gemeenten hebben een flinke bestuurlijke én uitvoerende opgave op het gebied van jeugd. Gemeenten zetten in op het sturen op maatschappelijke outcome. We willen innovatie bevorderen en maken met zorgaanbieders afspraken over de manier waarop we samen willen werken. En ook: hoe komt er een goede keten in de hulpverlening? En kunnen we ervaringen van cliënten gebruiken om de kwaliteit van de dienstverlening en zorg te verbeteren? Allemaal vragen op het snijvlak van kwaliteit en sturing die hoog op de agenda staan van gemeenten.”

Jantine Kriens, Voorzitter directieraad VNG

Verantwoord werk toedelen

Iedereen die werkt binnen het jeugddomein krijgt te maken met de vraag wanneer je een geregistreeerde en wanneer je een niet-geregistreeerde professional inzet. Welke vragen leven hierover bij professionals, werkgevers en gemeenten?

3 vragen van professionals

Waar ben ik verantwoordelijk voor als geregistreeerde professional?

Als geregistreeerde professional zorg je dat je goed en tijdig geïnformeerd wordt door de niet-geregistreeerde collega met wie je samenwerkt. Je moet zelf het hulp(verlenings)- of behandelplan vaststellen en je moet altijd zelf de situatie van de jongere beoordeeld hebben. En - zo nodig - een diagnostisch onderzoek hebben uitgevoerd. Zorg voor duidelijke afspraken, structureel contact en laat bij de jongere geen verwarring ontstaan over wie het aanspreekpunt is en de regie voert.

Wat mag ik wel en niet als niet-geregistreeerde professional?

Als niet-geregistreeerde professional is het belangrijk dat je de geregistreeerde collega altijd voldoende en tijdig informeert en vragen stelt over relevante zaken rondom de jongere en/of het gezin. Je kan als niet-geregistreeerde professional geen taken uitvoeren die uitsluitend zijn toebedeeld aan geregistreeerde professionals. Ben je nog in opleiding of werk je als stagiair? Dan werk je onder de verantwoordelijkheid van een geregistreeerde hulpverlener.

Wat betekent het bieden van verantwoorde hulp voor het kind?

Als hulpverlener ben je betrokken bij je cliënt en zijn ouders. Je benadert ze op een persoonlijke manier, neemt ze serieus en denkt met hen mee. Je kijkt naar individuele behoeften en praat niet 'over' maar 'met' de jongere en zijn ouders. Je hebt een transparante houding en durft je kwetsbaar op te stellen. Dit is de basis van waaruit je in het jeugddomein werkt.

'Gemeenten: je hebt niet enkel geregistreeerde HBO'ers nodig!'

3 vragen van werkgemers

Moet ik altijd geregistreerde professionals inzetten om te voldoen aan de norm?

Nee, als je kunt aantonen dat kwaliteit van de hulp ook gegarandeerd is of zelfs groter is met een niet-geregistreerde werknemer kun je die ook inzetten. Je kunt hierbij denken aan situaties waarin het belangrijk is dat de bestaande relatie van een jongere met een niet-geregistreerde hulpverlener wordt voortgezet. Of als een niet-geregistreerde hulpverlener over specifieke vaardigheden beschikt die essentieel zijn voor het verlenen van verantwoorde hulp. In dit soort gevallen is de inzet van een niet-geregistreerde professional noodzakelijk voor de kwaliteit van de hulp.

Kan ik tegelijk geregistreerde en niet-geregistreerde professionals inzetten?

Ja, dat kan. Er zijn veel situaties denkbaar waarin geregistreerde en niet-geregistreerde werknemers naast elkaar werken. Een voorbeeld hiervan is een jeugdteam waarbinnen thuisbegeleiding is opgenomen. In zo'n geval werkt de thuisbegeleider (niet-geregistreerd, mbo) als de uitvoerende hulpverlener in het gezin. Hij werkt altijd samen met een geregistreerde collega uit het jeugdteam, die de regie voert over de casus. Als geregistreerde en niet-geregistreerde professionals samenwerken is altijd van belang verantwoordelijkheden duidelijk af te bakenen.

Stel ik mijn medewerkers voldoende in staat om te werken volgens hun professionele standaard?

Het kan gebeuren dat de beroepscode en richtlijnen van je werknemer botsen met wat een organisatie vraagt. Het is in zo'n geval belangrijk om hier samen over in gesprek te gaan. Met een professioneel statuut staan in zo'n geval zowel je medewerker als jijzelf als werkgever steviger in je schoenen. Lees meer over het professioneel statuut op pagina 37.

3 vragen van gemeenten

Waarop moet ik als gemeente letten als ik jeugdhulp inkoop?

Als je als gemeente jeugdhulp inkoop heb je zelf niet direct te maken met de norm van de verantwoorde werktoedeling, maar de aanbieders bij wie je inkoop doet wel. Je moet je er als gemeente in dat geval van verzekeren dat de gecontracteerde jeugdhulpaanbieder in staat is te voldoen aan de eisen van de norm.

Wat is mijn rol als gemeente als ik optreed als werkgever?

Gemeenten kunnen ook zelf werkgever zijn. Bijvoorbeeld wanneer de professionals in een (sociaal) wijkteam in dienst zijn van de gemeente. Als daar jeugdhulp wordt geboden dan hebben gemeenten direct te maken met de norm van verantwoorde werktoedeling. Gemeenten zijn dan zelf verantwoordelijk voor een juiste toepassing ervan. Dit betekent dat gemeenten ook niet-geregistreerde hulpverleners in kunnen zetten op basis van de 'tenzij' bepaling in de Jeugdwet. Tegelijkertijd vindt er een zekere vermenging van functies plaats: gemeenten zijn bij deze variant niet alleen werkgever, maar ook nog steeds opdrachtgever (aan zichzelf). Dat betekent dat gemeenten dan zowel de rol van opdrachtgever als die van opdrachtnemer op zich nemen.

Wie is verantwoordelijk voor de norm van de verantwoorde werktoedeling in een wijkteam?

Veel gemeenten organiseren momenteel hun toegang of hulpverlening in de vorm van een (sociaal) wijkteam. Deze teams zijn vaak multidisciplinair samengesteld met professionals van diverse aanbieders en/of de gemeente zelf. Het is mogelijk dat meerdere jeugdhulpaanbieders binnen een sociaal wijkteam verantwoordelijk zijn voor de toepassing van de norm van de verantwoorde toedeling.

Een goede match

Hulpverleners met en zonder registratie vullen elkaar aan op het gebied van werkzaamheden, competenties en vaardigheden. Hoe ziet deze samenwerking eruit in gezinshuizen, thuisbegeleiding en tijdens stages?

Soms is het zinvol als een geregisteerde en niet-geregisteerde collega samen optrekken. Bijvoorbeeld vanwege specifieke vaardigheden van de niet-geregisteerde professional. Of als een kind, jongere en/of gezin al een goede relatie heeft opgebouwd met de niet-geregisteerde hulpverlener, maar de hulpvraag zwaarder is geworden.

Werken met een geregisteerde collega

Een andere mogelijkheid is dat een niet-geregisteerde professional werkt onder verantwoordelijkheid van een geregisteerde collega. Denk aan stages. Dat geldt ook wanneer iemand werkzaamheden uitvoert die voortkomen uit taken van een geregisteerde hulpverlener, zoals het uitwerken van rapportages.

Gezinshuizen

In een gezinshuis vormen meerdere jongeren samen met de gezinshuisouders een gezin. Een gezinshuisouder heeft meestal een mbo-functie, maar werkt vaak wel met jongeren met meerdere complexe problematieken. Dan kan een geregisteerde deskundige bijvoorbeeld de behandelplannen van de jongeren vaststellen en periodiek afstemmen met de gezinshuisouders over de voortgang.

Thuisbegeleiding

In een jeugdteam werkt ook een thuisbegeleider (niet-geregistreerd, mbo). Deze is de uitvoerende hulpverlener in een gezin. Deze thuisbegeleider werkt altijd samen met een geregisteerde professional uit het jeugdteam. Dit wordt ook wel de "tandemconstructie" genoemd. De jeugdhulpverlener (hbo) zit voorop de tandem, bepaalt de richting en stuurt bij (casusregie), en de thuisbegeleider fietst mee en voert uit.

Vaktherapeuten en paramedici

Paramedici en vaktherapeuten hoeven zich niet te registreren in het Kwaliteitsregister Jeugd. Voor beide beroepsgroepen geldt dat zij op basis van de 'tenzij' bepaling in de Jeugdwet, ingezet kunnen of zelfs moeten worden voor het verlenen van zorg, hulp en ondersteuning aan kinderen, jongeren en/of gezinnen.

Uitdaging voor wijkteams

Gebiedsteams, 0-100 teams, jeugdteams. Wijkteams heb je in allerlei soorten en maten. Ze kunnen verschillen wat betreft takenpakket en organisatiestructuur. Wat ze onder andere gemeenschappelijk hebben? Ze dienen zich - bij het verlenen van jeugdhulp of taken verrichten in het kader van de toegang tot jeugdhulp - allemaal te houden aan de norm van de verantwoorde werktoedeling. In de praktijk zijn er vaak vragen over wie in wijkteams de norm moet toepassen. Worstelen jullie daar ook mee? De brochure 'Werk verantwoord toedelen in wijkteams' geeft houvast. Je vindt de brochure op professionaliseringjeugdhulp.nl/handreiking-wijkteams.

In de brochure 'Gezamenlijk inzetten van geregisteerde en niet-geregisteerde professionals' vind je alles over de samenwerking tussen niet-geregisteerde en geregisteerde collega's en wie waarvoor verantwoordelijk is. De brochure kun je downloaden op professionaliseringjeugdhulp.nl/brochure-wijkteams.

Dossier

Beroeps- ontwikkeling en registratie

Als jij nog beter wordt in je vak, neemt de kwaliteit van je werk toe. En als alle professionals in het jeugddomein zich doorontwikkelen, neemt de kwaliteit van de hele beroepsgroep toe en daarmee van de complete hulpverlening. De doelen van de Jeugdwet – juiste hulp op maat, meer samenhang, meer ruimte voor professionals – komen zo beter in het bereik.

Hiervoor is een aantal instrumenten in het leven geroepen. Denk aan beroepsregistratie, beroepscode, tuchtrecht. Ook zijn er verschillende tools die je kunnen helpen. Hiermee kun je jouw beroepsontwikkeling nog beter vormgeven.

Daarnaast zijn binnen de jeugdhulp en jeugdbescherming veel beroepsverenigingen actief. Zij geven stem aan professionals in de jeugdhulpverlening en jeugdbescherming en behartigen hun belangen.

De verenigingen agenderen, organiseren en werken mee aan de ontwikkeling en autorisatie van richtlijnen en houden de gedragsregels in de beroepscode actueel. Ook bieden zij trainingen, masterclasses, en geven ze informatie over intervisie en supervisie.

In dit dossier lees je alles over beroepsontwikkeling en registratie.

Jeugd- en gezinsprofessionals

Wat moet jij weten over beroepsregistratie?

Een crisis. Een onveilige omgeving. Of complexe problemen. Soms mag je volgens de wet alleen hulp uitvoeren als je geregistreerd bent. We zetten 5 veelgestelde vragen over deze nieuwe beroepsregistratie op een rij.

01 *Waarom is registratie in het Kwaliteitsregister Jeugd nodig?*

Met beroepsregistratie laat je zien dat je de ervaring, kennis en vaardigheden hebt om goede hulp te bieden in complexe situaties. En dat je continu werkt aan je vakbekwaamheid en investeert in de kwaliteit van je vak. Je moet kunnen uitleggen welke afwegingen je maakt en hoe je die hebt gemaakt. De professionele standaard (beroepscode en vakinhoudelijke richtlijnen) ondersteunt je hierbij. En door beroepsregistratie ben je hierop aanspreekbaar.

02 *Moet ik mij registreren?*

Werk je op hbo-niveau of hoger binnen de jeugdhulp en/of jeugdbescherming? En voer je werkzaamheden uit die volgens het Kwaliteitskader Jeugd de inzet van een geregistreerde professional vragen? Dan moet je je registreren.

03 *Ik wil mij registreren. Wat moet ik doen?*

Je kunt je online registreren op skjeugd.nl, de website van het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ).

04 *Wat gebeurt er als ik mij niet op tijd registreer?*

Als je je niet hebt geregistreerd voor 1 januari 2019, dan mag je werkgever je geen werk meer toedelen dat volgens het Kwaliteitskader Jeugd door een geregistreerde professional moet worden gedaan. Je kunt deze taken niet meer zelfstandig blijven uitvoeren - alleen nog in nauwe samenwerking met een geregistreerde professional. Totdat je registratie wel op orde is.

05 *Hoe lang is een registratie geldig?*

Je registratie in het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) is vijf jaar geldig. Om je daarna te kunnen herregistreren moet je tijdens deze vijf jaar aantoonbaar investeren in reflectie en in deskundigheidsbevordering. Ook moet je gedurende deze vijf jaar voldoende uren werken om je praktijkvaardigheden bij te houden.

Meer weten over beroepsregistratie?

Op professionaliseringjeugdhulp.nl/beroepsregistratie vind je alle informatie over beroepsregistratie. Of je nu een mbo- of een hbo-diploma op zak hebt, net van school komt of al jaren als jeugdhulpverlener werkt. Ook vind je hier aparte brochures voor jeugd- en gezinsprofessionals, psychologen en (ortho)pedagogen.

Tip

Op de website van het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) kun je een portfolio bijhouden. Hierin sla je alles op rondom reflectie, intervisie, scholing en andere vormen van deskundigheidsbevordering. Zo laat je zien dat je continu werkt aan je vakbekwaamheid. Handig voor je herregistratie na 5 jaar!

Werk aan je vakbewaamheid

Gebruik de competentietools

Je wilt kinderen, jongeren en gezinnen ondersteunen zodat zij goed en snel geholpen worden. Daarbij staat het cliëntperspectief voorop, word je uitgedaagd om integraal te werken en moet je keuzes die je maakt professioneel afwegen en verantwoorden. Daarvoor heb je verschillende vaardigheden nodig. Over welke competenties beschik je al? Welke zou je verder kunnen ontwikkelen? Kortom: waar liggen de kansen om je verder te bekwamen in je vak? Je brengt het in beeld met deze tools.

Competentieprofiel

Voor jou is het competentieprofiel voor jeugd- en gezinsprofessionals een waardevolle bron. Het helpt je om te ontdekken welke competenties je nog verder moet ontwikkelen. Met werkervaring, scholing en goede reflectiemomenten kun je werken aan jouw toekomst in de jeugdhulp of jeugdbescherming. Kom je er alleen niet uit? Ga in je organisatie op zoek naar collega's die je kunnen helpen om een vakvolwassen professional te worden. Check het competentieprofiel op professionaliseringjeugdhulp.nl/competentieprofiel.

Competentietool

Op basis van het competentieprofiel is ook een competentietool ontwikkeld. Je kunt de tool gebruiken om te kijken wat er van je verwacht wordt. Waar sta je en hoe kun je jezelf nog verder bekwamen? Je vindt de tool op professionaliseringjeugdhulp.nl/competentietool.

Competentiequiz

Wil je weten hoe ver jij op weg bent naar vakvolwassenheid? Je test het snel en eenvoudig met de competentiequiz. Ga naar professionaliseringjeugdhulp.nl/competentiequiz.

*Beroepsontwikkeling:
cliënten verdienen de
best mogelijke hulp*

Marieke Verhappen, medewerker Adviesteam bij de Raad voor de Kinderbescherming, gelooft erg in beroepsregistratie. Ze ziet het als een middel om je binnen je beroep te blijven ontwikkelen, je te onderscheiden van anderen en de organisatie sterk te houden. Bovendien doet het recht aan de cliënt als je je kennis op peil houdt.

Wat houdt beroepsontwikkeling voor jou in?

“Dat je je persoonlijk en professioneel blijft ontwikkelen. Je bent nooit klaar met leren. Maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen zijn van directe invloed op ons beroep. Als je bijvoorbeeld niet weet hoe Facebook of games werken en welke invloed deze op een kind kunnen hebben, hoe kun je dan met ze in gesprek daarover? Hoe weet je dan welke vragen je moet stellen? Je kunt in dit werk niet één keer je vak leren en hetzelfde trucje dan jaar in jaar uit blijven doen. Ik zou dat ook niet leuk vinden. Het is juist leuk om te leren, en je kennis te delen met je collega's. En van hen te leren als zij op training zijn geweest. Cliënten hebben er ook recht op dat jij je ontwikkelt. Ze hebben recht op een onderzoeker of een jeugdhulpverlener die op de hoogte is van ontwikkelingen en de invloed daarvan op een kind.”

Hoe geef je zelf vorm aan beroepsontwikkeling?

“Momenteel ben ik bezig met een master Jeugdzorg aan de Hogeschool Leiden, en op het werk neem ik deel aan intervisie en collegiaal overleg. Zelf ben ik erg enthousiast over beroepsontwikkeling. Maar het kost tijd, er is werkdruk en er werken veel mensen met gezinnen in deze sector. Dan is het niet altijd makkelijk te combineren. Maar het levert zoveel op: meer kennis kan je werk ook makkelijker maken, het kan ook tijd opleveren. Bij de Raad krijgen we tijd voor het volgen van verplichte trainin-

gen, maar ook voor workshops, lezingen, cursussen en masterclasses die je zelf uitkiest. Dat maakt het leren heel aantrekkelijk, want je kunt kiezen wat jij leuk vindt, waar jij wat aan hebt. Bovendien krijg je er accreditatiepunten voor, maar daar zou het eigenlijk niet over moeten gaan. Het gaat om je persoonlijke en professionele ontwikkeling, en de beste hulp voor de cliënt, dat is veel belangrijker.”

Hoe draagt beroepsontwikkeling bij aan cliëntgericht werken?

“Cliëntgericht werken is de belangrijkste reden waarom we actief met beroepsontwikkeling bezig moeten zijn. Elke cliënt verdient je volledige aandacht. Als je je blijft ontwikkelen, blijf je scherp en houd je lol in je werk. Als je twintig jaar hetzelfde doet, is de volgende cliënt weer eenzelfde cliënt. Beroepsontwikkeling voorkomt dat cliënten nummers worden. Het zorgt ervoor dat je blijft aansluiten bij hun belevingswereld. Dat je weet wat er in de maatschappij speelt, dat je je kunt verplaatsen in hun wereld. En dat je weet wat er op wetenschappelijk gebied gebeurt op ons vakgebied. Je blik breed houden is belangrijk. Het biedt je de ruimte om je te ontwikkelen op een vlak dat jij leuk vindt en voor jouw werk, jouw cliënten nuttig is.”

Wat is het belang van beroepsregistratie?

“Ik ben een geregistreerde professional. Beroepsregistratie vind ik belangrijk, omdat het laat zien dat je je persoonlijk

en professioneel ontwikkelt. Daarbij is het goed om kennis te delen met collega's en op die manier samen het team en de organisatie te versterken. Met beroepsregistratie, laat je zien dat je een goed opgeleide professional bent die autonoom beslissingen kan nemen. Incidenten kun je niet altijd voorkomen, maar onze cliënten verdienen de beste en meest effectieve hulp die we kunnen bieden. Beroepsregistratie draagt daaraan bij.”

Wat vraagt cliëntgericht werken van jou en je team? Dat maak je snel inzichtelijk met een handige tool: de sleutelkaartjes. Op de kaartjes staan adviezen van cliënten en professionals. Je kunt de sleutels inzetten om met collega's in gesprek te gaan over wat voor kinderen, jongeren, jongvolwassenen en (pleeg-)ouders belangrijk is in de hulpverlening. Download de sleutelkaartjes op professionaliseringjeugdhulp.nl/sleutelkaartjes.

De beroepscode biedt je de back-up om op de rem te trappen

Anna Honigh is medewerker intensieve preventieve aanpak (IPA) bij Streetcornerwerk in Amsterdam. IPA zit tussen veldwerk, jongerenwerk en jeugdhulpverlening in. Anna is blij met de houvast die de beroepscode haar in haar werk geeft.

“De beroepscode moet een document zijn dat mensen er graag even bij pakken. Als het goed is, staat er niets nieuws in, maar het helpt om zaken op een rijtje te zetten. In mijn werk heb ik bijvoorbeeld vaak te maken met een situatie waarin Handhaving of een andere instantie vraagt om informatie te delen. Als je erover twijfelt of je bijvoorbeeld fraude van een cliënt moet melden, geeft de beroepscode houvast. Het biedt je de back-up om af en toe even op de rem te trappen en uit te zoeken: is het goed wat ik doe?”

Zorgt de beroepscode voor verbinding tussen collega's?

“De wereld verandert snel, functies veranderen, er zijn reorganisaties en nieuwe samenwerkingsverbanden. Dan is het prettig als je dezelfde taal spreekt, zeker bij dilemma's. De beroepscode helpt daarbij. Het is een blauwdruk van onze gedeelde waarden in het werkveld en laat dus zien waar we met z'n allen

voor staan. Het is dan ook belangrijk dat wat in de beroepscode staat, terugkomt tijdens opleidingen, cursussen en intervisie met collega's. Dat je het samen hebt over onderwerpen als ethiek, over hoe ga je om met gewetensbezwaren, hoe stel je je kwetsbaar op en waar liggen de grenzen van je verantwoordelijkheid? Dan kun je elkaar daarop bevragen en aanspreken. Dat doen we nu ook wel, maar we hebben geen document waar we op terug kunnen vallen. Als je een beroepscode hebt, kun je die erbij pakken om te kijken hoe het precies zit.”

Ga je je registreren?

“Ja, registreren heeft voor mij ook te maken met arbeidsmarktfitheid. Als je weet dat registratie mogelijk verplicht gesteld wordt, dan moet je je daarop instellen. En stel dat ik naar een andere organisatie wil overstappen waar registratie verplicht is, dan wil ik voorbereid zijn.”

‘Als je erover twijfelt of je bijvoorbeeld fraude van een cliënt moet melden, geeft de beroepscode houvast.’

Jij en je beroepscode

Werken in het jeugd domein is werken in een belangrijke, uitdagende, maar ook veeleisende omgeving. Door de aard van het werk stuit elke jeugdhulpverlener onherroepelijk op dilemma's. Dan val je in de eerste plaats terug op je vakinhoudelijke kennis. Daarnaast helpen beroepsethische normen en waarden. Deze zijn grotendeels vastgelegd in de beroepscode. Je kunt daarmee je eigen handelen spiegelen aan de waarden en normen van je beroepsgroep. Hoe je werkt, wat je doet of juist niet hebt gedaan: het wordt zo toetsbaar. Een beroepscode is van, voor en door collega's. Van maatschappelijk werkers, psychotherapeuten tot orthopedagogen: voor elke beroepsgroep is een beroepscode opgesteld.

Tips

Wil je snel en makkelijk meer leren over beroepscode?
Volg dan het e-college op professionaliseringjeugdhulp.nl/e-colleges.

Meer weten over beroepscode en beroepsethiek?

Je leest het in 'Het Kompas', het naslagwerk voor professionals. Deze vind je op professionaliseringjeugdhulp.nl/kompas. Wil je weten wat er in jouw beroepscode staat? Neem hiervoor contact op met je eigen beroepsgroep.

Tuchtrecht, hoe zit dat precies?

Iedereen die geregistreerd staat in het beroepsregister valt onder het tuchtrecht. Een klacht krijgen is natuurlijk nooit leuk, maar van een geregistreeerde professional wordt verwacht dat hij bereid is zich te verantwoorden. Vaak wordt tuchtrecht alleen geassocieerd met straf, maar dat is zeker niet het doel. Bij een klacht word je beoordeeld op je professionele handelen. Zo kan de hele beroepsgroep van deze toetsing leren en zichzelf verbeteren.

Tuchtrecht gaat niet over schuld, genoegdoening of gelijk krijgen of schadevergoeding en claims. En het idee dat iemand uit zijn of haar functie gezet kan worden via het wettelijk tuchtrecht? Dat

staat in het BIG-register (zoals een arts, gezondheidszorgpsycholoog, verpleegkundige of de psychotherapeut) wordt de klacht ingediend bij het regionale College voor de Gezondheidszorg. Gaat het om een SKJ-geregistreeerde (zoals jeugd- en gezinsprofessionals) dan is het tuchtcollege van het SKJ de aangewezen plek.

Het primaire doel van het tuchtrecht is het bewaken en bevorderen van de kwaliteit van beroepsmatig handelen. Het doel is om herhaling van de gemaakte fouten te voorkomen. Dit is vooral in het belang van cliënten, zodat deze het vertrouwen in de hulpverlening houden. Tuchtcolleges bestaan uit juristen en beroepsgenoten. Als er bijvoorbeeld een tuchtklacht tegen een Jeugd- en gezinsprofessional is, wordt deze dus ook onder andere door Jeugd- en gezinsprofessionals beoordeeld. De toets van het tuchtcollege is de volgende: “Het gaat er niet om of het handelen beter had gekund, maar of het handelen is gebleven binnen de grenzen van een redelijk bekwame beroepsuitoefening.”

‘Via tuchtrecht wordt de beroepsgroep beter en hiermee de hulpverlening.’

klopt niet. Weliswaar worden jeugdhulpverleners via tuchtrecht aangesproken op hun individuele professionele handelen, maar veel belangrijker is dat de beroepsgroep via tuchtrecht zichzelf verbetert en hiermee de hulpverlening beter wordt.

Hoe werkt het tuchtrecht?

Iedere cliënt, opdrachtgever of de inspectie kan een klacht indienen. Als het gaat om iemand die geregistreerd

Verschillende vormen van tuchtrecht
Jeugdprofessionals kunnen met verschillende vormen van tuchtrecht te maken krijgen:

- Artsen, gezondheidszorgpsychologen, psychotherapeuten en verpleegkundigen vallen onder het wettelijk tuchtrecht op grond van de wet BIG.
- Jeugd- en gezinsprofessionals, jeugdzorgwerkers, psychologen en pedagogen die geregistreerd zijn in het Kwaliteitsregister Jeugd vallen onder het wettelijk erkende tuchtrecht van het SKJ.
- Leden van de beroepsverenigingen vallen onder het verenigingsrecht van BPSW, NIP of NVO.

Een klacht van een cliënt, en hoe nu verder?

*Je staat in het BIG-register:
Stel je krijgt te maken met een klacht van een cliënt. Hoe werkt de procedure dan? En welke maatregelen kunnen de Tuchtcolleges voor de Gezondheidszorg opleggen? En heeft een uitspraak gevolgen voor je baan? Je leest er meer over op tuchtcollege-gezondheidszorg.nl.*

*Je staat in het SKJ-register:
Als er een klacht tegen jou is ingediend, word je zo snel mogelijk schriftelijk op de hoogte gebracht. Alle informatie over de verdere procedure tref je aan op skjeugd.nl/tuchtrecht/klachten/ik-ben-aangeklaagd/.*

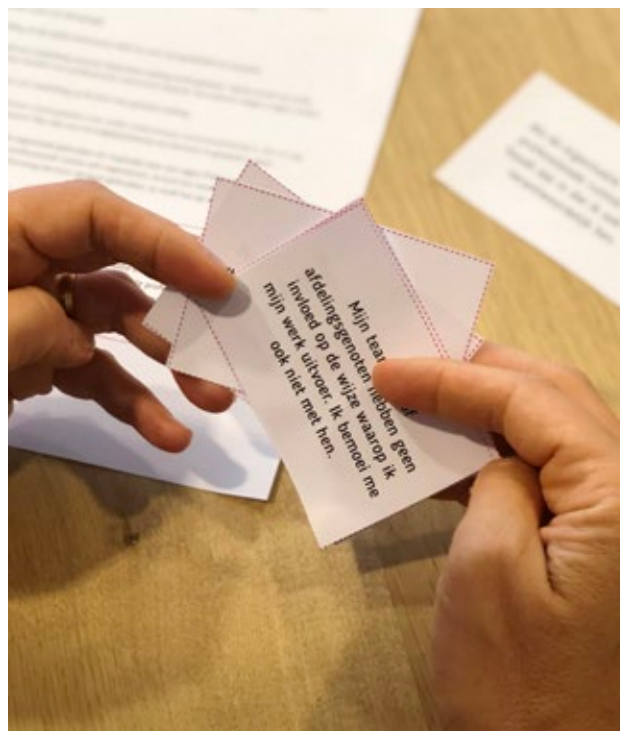
In gesprek over

professionele autonomie

Professionele autonomie is natuurlijk best een veelomvattend onderwerp, en voor je het weet gaat een discussie alle kanten op. Gelukkig zijn door het werkveld hulpmiddelen ontwikkeld die jou en je organisatie hierbij kunnen helpen.

Cirkel van professioneel verlangen

De 'Cirkel van professioneel verlangen' is een actieve werkvorm voor circa 16 personen, die zich richt op het in gang zetten van verandering. Samen met collega's van verschillende afdelingen en met verschillende expertise, inventariseer je de stand van zaken in de organisatie: Wat gaat er goed rondom professionele autonomie? Wat zou je met elkaar willen verbeteren? Na de inventarisatie ga je samen actief aan de slag met verbeteracties. Download de cirkel van professioneel verlangen op professionaliseringjeugdhulp.nl/cirkel-van-professioneel-verlangen.

Stellingenspel

Met behulp van 32 stellingen kom je tot een gedeeld beeld van wat professionele autonomie is en krijg je inzicht in hoe jouw collega's hierover denken. Download het stellingenspel op professionaliseringjeugdhulp.nl/stellingenspel.

De beroepscode is een goede leidraad om aan vast te houden

Robert van Bakel is ambulant hulpverlener bij Centrum voor Jeugd en Gezin De Bilt.

Waar helpt de beroepscode jou vooral bij?

“Het werken in een wijkteam is nieuw, we zijn soms nog zoekende naar hoe we kwaliteit leveren. De beroepscode helpt daarbij. Een voorbeeld: stel we hebben een lastige vechtscheiding waarin moeder haar zorgen uit over vader. Dan spreken we tijdens de casuïstiekbespreking vaak af dat we die casus met zijn tweeën doen. Zo voorkom je op voorhand dat je ongewild te veel naar de kant van de vader of de moeder trekt. Gebeurt dat toch, dan spreken we elkaar daarop aan. In de beroepscode staat dat dat ook tot je verantwoordelijkheden hoort. Net als respectvolle samenwerking met de ouders, het belang van het kind bewaken, de juiste stappen zetten en overleg met collega's. De beroepscode geeft duidelijkheid. Het is een goede leidraad om aan vast te houden. De beroepscode is de basis van waaruit je werkt, het geeft de kaders aan. De code helpt om de kwaliteit van je werk te bewaken. Het geeft jezelf, je collega's en je werkgever helderheid over hoe je je dient te gedragen en wat daarvoor nodig is. Laatst vroeg bijvoorbeeld een moeder of ze het dossier mocht inzien. Daarover staat dan iets in de beroepscode.”

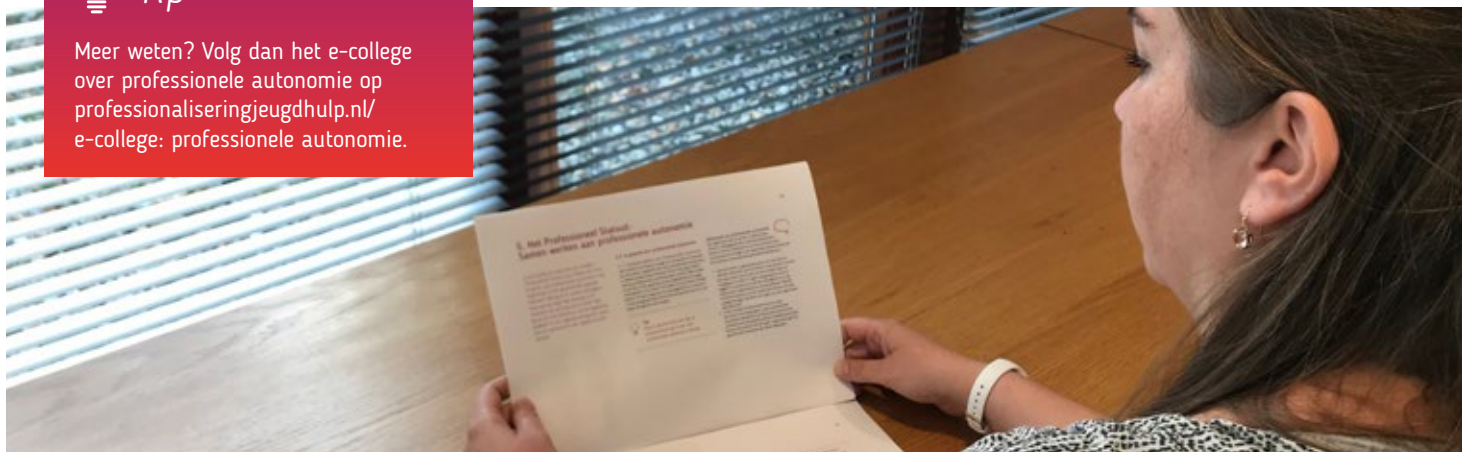
Bescherming of bedreiging?

“Bescherming, omdat in de code staat wat precies van mij verwacht wordt. Dat is prettig, zeker nu er minder sturing van bovenaf is en ingezet wordt op zelfsturende professionals. Sommige collega's zien de beroepscode als een bedreiging, vooral door het tuchtcollege; dat je gecontroleerd en beoordeeld kunt worden. Je moet kunnen uitleggen dat je met collega's overlegd hebt en waarom je iets wel of niet gedaan hebt. Maar dat was eerder ook al zo. Nu is alles alleen duidelijker in afspraken neergelegd.”

Tip

Meer weten? Volg dan het e-college over professionele autonomie op professionaliseringjeugdhulp.nl/ e-college: professionele autonomie.

Aan de slag met een professioneel statuut

Om hun werk goed te doen hebben hulpverleners professionele ruimte nodig om samen met de cliënt te bepalen wat nodig is. Hun vakkennis en beroepsnormen zijn hierin leidend. Maar waar begint hun verantwoordelijkheid en waar eindigt deze? In het model Professioneel Statuut leggen werkgevers en werknemers vast welke ruimte er is om autonoom te handelen. Wat is dit statuut precies en wat heb je eraan in de praktijk?

Een casus. Ouders vinden dat hun kind niet de juiste hulp heeft gekregen. Ze hebben een gesprek aangevraagd bij hun jeugdhulporganisatie. De organisatie neemt de klacht serieus en bereidt een gesprek voor met de betreffende jeugdhulpverlener. Bij de voorbereiding van het gesprek blijkt dat de rapportages van de hulpverlener niet compleet zijn. Dat maakt het voor de organisatie moeilijk om de nodige ondersteuning te bieden aan de werknemer en om snel tot een goede oplossing te komen voor het kind en de ouders. Autonoom werken vraagt volgens de organisatie dan ook om duidelijke afspraken. Ook als het gaat om het vastleggen van afwegingen en onderbouwing van keuzes in rapportages. Daartoe is de hulpverlener ook verplicht op grond van de wet Artikel 7.3.8 jeugdwet/wgbo en de beroepscode. Een Professioneel Statuut biedt betrokkenen houvast.

Autonoom handelen

Het model Professioneel Statuut beschrijft hoe de verantwoordelijkheden van organisaties en professionals verdeeld

zijn. Het geeft aan welke ruimte professionals hebben om autonoom te kunnen handelen en wat dit van de organisatie vraagt. Het model geeft tools en tips om hierover in gesprek te gaan met elkaar en laat zien waar zich dilemma's kunnen voordoen, inclusief een stappenplan om een dilemma te bespreken.

Ook een statuut?

Is er in de organisatie nog geen professioneel statuut en moet deze er wel komen? Gebruik hiervoor het model Professioneel Statuut Jeugdhulp en Jeugdbescherming. Spelen er dilemma's? De handvatten uit het model kunnen worden gebruikt om hierover met elkaar in gesprek te gaan. De brochure met het model Professioneel Statuut Jeugdhulp en Jeugdbescherming kun je downloaden op professionaliseringjeugdhulp.nl/ model-professioneel-statuut.

Tip

Meer weten over beroepsontwikkeling?
Volg het e-college op [professionalisering-
jeugdhulp.nl/e-colleges](https://professionalisering-jeugdhulp.nl/e-colleges).

“Scholing houdt ons scherp”

Hoe kunnen jeugdorganisaties professioneler gaan werken? En hoe houden leidinggevenden en hulpverleners elkaar enthousiast? Medewerkers van drie organisaties geven hun visie: Tinten, welzijnsorganisatie in Drenthe en Groningen, Accare, kinder- en jeugdpsychiatrie, en Stichting Nidos voor alleenstaande vluchtelingenkinderen.

Wat doen jullie aan beroepsontwikkeling?

Hilda Nieboer, maatschappelijk werker jeugd bij Tinten: “We volgen trainingen en doen aan intervisie. Bij intervisie kijk je met je team met een helikopterblik naar een bepaalde zaak. Dat is verhelderend. Dankzij de training Signs of Safety kan ik de veiligheid van een kind beter inschatten.”

Marijke Olthof, hoofd afdeling kwaliteit en ontwikkeling: “De trainingen die we aanbieden zijn vooral gericht op meer kennis over onze doelgroepen. Door de transitie krijgen we andere hulpvragen, vaak met ernstiger problematiek. Ook in die gevallen moeten we hulp bieden: behandelen of doorverwijzen. Dat is nieuw voor ons. We doen daarom veel aan intervisie en wisselen ervaringen uit.”

Hoe enthousiasmeer je collega's om zich te ontwikkelen?

Marijke: “Werknemers zijn meestal enthousiast als we scholing aanbieden, omdat ze veel nieuwe taken hebben. Soms is dat wel lastig te combineren met de hoge werkdruk.”

Hoe pak je professionalisering aan?

Marijke: “We leren medewerkers meer verantwoordelijkheid te nemen. Dat geeft soms onrust en onzekerheid. Zelfreflectie vind ik daarom heel belangrijk: in alle drukte met een team toch even stilstaan bij welke hulp je hebt geboden en hoe.”

Hilda: “We zitten in een overgangsfase, maar soms zou ik nu al meer instrumenten tot mijn beschikking willen hebben om mijn werk nog beter te kunnen doen.”

Welke tips zou je andere organisaties willen geven?

Marijke: “Werk samen. Zoek elkaar op en bekijk wat nodig is. Maak werknemers verantwoordelijk. Fouten maken mag, als je maar kunt verantwoorden waarom je het zo hebt aangepakt.”

Hilda: “Samenwerking is belangrijk, maar ook lastig. Mensen met verschillende achtergronden hebben eigen ideeën over hoe een zaak moet worden opgelost. Het beste zou zijn als alle organisaties samen onder één dak werkten.”

Waarom is professionalisering belangrijk voor cliënten?

Hilda: “Het houdt ons scherp. Zonder scholing krijg je blinde vlekken.”

Marijke: “Zo kunnen we cliënten de beste ondersteuning bieden.”

Alle mensen vinden en verbinden

Tineke Rademaker werkt bij de William Schrikker Stichting: vier dagen per week als jeugdbeschermer in de regio Rotterdam en één dag per week als coördinator gesloten plaatsingen in Amsterdam. Mascha Bakker is vrijgevestigd kinder- en jeugdpsycholoog NIP en heeft een eigen praktijk in Haarlem. Samen praten ze over omgaan met privacy en hoe een beroepsvereniging daarbij ondersteunt. En over een van de doelen van de transitie: dat er meer wordt samengewerkt.

‘Het is maar een paar uurtjes, maar dan kun je bijvoorbeeld wel een keer met een CJG-coach op huisbezoek, om even mee te kijken. Dat werkt goed.’

Mascha (links op de foto): “Ik heb een intervisiegroep van kinder- en jeugdpsychologen NIP en orthopedagogen-generalisten. We komen vijf keer per jaar bij elkaar en bespreken dan onder meer casussen en voor ons relevante uitspraken van het NIP, mijn beroepsvereniging. Als die een klacht behandeld hebben, melden ze dat in hun nieuwsbrief. We hebben het er dan over of zo’n klacht ons ook zou kunnen overkomen en wat de uitspraak van het NIP voor ons betekent. Zo proberen we ervan te leren. Als ik samenwerk binnen de casus van een cliënt, heb ik daarvoor altijd toestemming aan de ouders gevraagd. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om overleg met een intern begeleider van school, een jeugdhulpverlener, een logopedist of mensendieck therapeut, net wie bij het kind betrokken zijn. Het liefst doen we dan een multidisciplinair overleg waar de ouders ook bij zijn. Bij een inge-

wikkelde casus overleg ik ook wel eens inhoudelijk met andere hulpverleners die bij mij in het pand zitten; wel op anoniem niveau natuurlijk.”

“En ik ben lid van een zelfstandigen netwerk in Haarlem. Een vereniging van vrijgevestigde psychologen, psychotherapeuten, orthopedagogen-generalist en psychiaters, die werken met de doelgroep 0-23 jaar. Wat het netwerk onder meer doet, is CJG-coaches en praktijkondersteuners ggz aanbieden om vrijblijvend mee te denken over passende ggz hulp voor een cliënt; ze kunnen ons bellen als ze even willen overleggen. In Haarlem en omstreken is consultatie nu ook in het contract opgenomen. Zowel voor de basis als de specialistische ggz. Het is maar een paar uurtjes, maar dan kun je bijvoorbeeld wel een keer met een CJG-coach op huisbezoek, om even mee te kijken. Dat werkt goed.”

Startafpraak

Tineke (rechts op de foto): “Mooi dat de gemeente kijkt hoe ze dat stukje consult kunnen financieren zodat het structureler wordt. Dat die samenwerking, die betrokkenheid op die manier wordt gestimuleerd. Betrokkenheid is zo belangrijk, ook binnen samenwerken, dat merk ik elke keer weer. Laatst ben ik nog achter een jongen aangerezen die in een gesloten instelling werd geplaatst. Ik wilde gelijk een startafpraak. Ik had ook kunnen zeggen “ik kom een paar dagen later”, maar het is fijner voor de samenwerking met het kind, de ouders en de behandelinstelling om het gelijk te doen. Als jij zorgt dat je goed start en je laat zien dat je betrokken bent, dan weet je elkaar verderop in het traject vaak makkelijker te vinden. Ook als er momenten komen dat je het niet met elkaar eens bent. Een overleg is dan toch vaak net even sneller

‘Als ik wil, kan ik hele dagen in overleg zijn. Van mij mag dat soms wel iets minder, ik vertrouw op de verantwoordelijkheid en professionaliteit van de collega’s.’

gepland en je komt ook makkelijker op één lijn.”

Mascha: “In het verleden heb ik bij een gesloten instelling gewerkt. Daar zat ik bij het multidisciplinair overleg, en als daar een jeugdbeschermer bij zat, had je een wezenlijk ander gesprek. Als behandelinstelling heb je het over de jongere en

kijk je naar hem of haar op dat moment, maar die jeugdbeschermer bewaakt de doorgaande lijn. Dat maakt echt verschil.”

Tineke: “Als jeugdbeschermer ben je altijd casusregisseur. Dus het organiseren van zorgoverleggen en het bewaken van de doorgaande lijn is onze verantwoordelijkheid. Dat is wat wij dagelijks doen: alle mensen vinden en verbinden. Als het kan de neuzen dezelfde kant op en zo niet, dan duidelijk krijgen waar ‘m dat in zit, welke kant we op moeten en hoe we daar gaan komen. Als ik wil, kan ik hele dagen in overleg zijn. Van mij mag dat soms wel iets minder, ik vertrouw op de verantwoordelijkheid en professionaliteit van de collega’s.”

Waarborgen van de privacy

Tineke: “Wat ik een blijvend aandachtspunt vind bij samenwerken, is de privacy van het kind en de ouders. Ik geef niet

'Via een beroepsvereniging houd je makkelijker bij wat er allemaal speelt. En je kunt je stem laten horen, dat vind ik ook belangrijk.'

zomaar informatie. Maar er wordt wel eens met privacy omgegaan op een manier waar ik mijn vraagtekens bij zet."

Mascha: "Als ik door de Raad voor de Kinderbescherming word benaderd omdat er een onderzoek is naar een kind dat bij mij in zorg is, speelt dat ook: geef ik informatie of niet? In het kader van veiligheid moet je dan soms iets. De informatie die ik geef, stem ik altijd af met de ouders of de jongere. Dat doe ik bij voorkeur schriftelijk zodat er geen ruis kan ontstaan, of ze zitten erbij."

Tineke: "Dat zou wat mij betreft sowieso vaker moeten gebeuren, dat de jongere en de ouders bij een overleg zitten. Dat gebeurt zeker niet in alle gemeenten, maar Den Haag is een mooi voorbeeld. Daar zitten bijvoorbeeld naast de Raad voor de

Kinderbescherming, Veilig Thuis, iemand van de gemeente en een jeugdbeschermer, ook de ouders aan de jeugdbeschermingstafel. Dat vind ik hartstikke goed. Die tafel bepaalt welk vervoltraject er komt: vrijwillig, een drangtraject of een drangtraject met onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming. Ik zou willen dat het in elke gemeente zo geregeld is dat kinderen boven de 12 jaar en hun ouders daar (gedeeltelijk) bij zitten. Dan kun je open en duidelijk praten over de zorgen die er bij Verpleegkundigen Maatschappij & Gezondheid zijn en wat je daaraan wilt doen, en over wat er wel goed gaat. Je praat dan mét hen en niet óver hen."

Mascha: "En de privacy is dan ook gelijk gewaarborgd, dat is prettig."

Dilemma's

Tineke: "De beroepscode geeft overigens ook houvast bij dilemma's zoals je net noemde: dat je iets gevraagd wordt wat schuurt met privacy en beroepsgeheim, en je plicht om te melden als er een onderbouwd vermoeden is van kindermishandeling."

Mascha: "Klopt, en als ik heel ingewikkelde dingen tegenkom op het gebied van privacy, dan kan ik ook terugvallen op mijn beroepsvereniging. Ik ben dus lid van het NIP en die heeft een spreekuur. Als je bijvoorbeeld bij beroeps-ethische kwesties wilt dat er iemand meedenkt, dan kun je bellen. Het is prettig om die mogelijkheid achter de hand te hebben. Ben jij ook lid van een beroepsvereniging?"

Tineke: "Ik ben lid van BPSW en aspirant lid van de NVO, omdat ik nog orthopedagoog in opleiding ben. Van beide ben ik lid geworden om op de hoogte te blijven van de beroepsgroep en de ontwikkelingen binnen het beroepsgebied. En om de verenigingen te steunen die zich hard maken voor onze beroepsgroep."

Mascha: "Via een beroepsvereniging houd je makkelijker bij wat er allemaal speelt. En je kunt je stem laten horen, dat vind ik ook belangrijk."

Tineke: "Zeker!"

Partners

Deze publicatie is ontstaan door samenwerking van de partners in het Programma Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming

Colofon

Dit magazine is een uitgave van Programma Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming (PPJ&J). Meer informatie: professionaliseringjeugdhulp.nl.

Eindredactie Slimme Content
 Fotografie Rob Lamping, Rebke Klokke
 Ontwerp en opmaak Studio Playground i.s.m.
 Punt Grafisch Ontwerp

Drukker Printgarden

Professionalisering
Jeugdhulp en
Jeugdbescherming